

OBHÁJENÉ DOKTORANDSKÉ DIZERTAČNÉ PRÁCE V ODBORE SLOVENSKE DEJINY

MGR. MARTIN TURÓCI: VEĽKÁ HOSPODÁRSKA KRÍZA (1929 – 1933).
HOSPODÁRSKE A TECHNICKÉ SÚVISLOSTI NA SEVEROZÁPADNOM
SLOVENSKU

Obhajoba sa konala 23. augusta 2017.

Školiteľ: PhDr. Ľudovít Hallon, DrSc.

Oponenti: prof. PhDr. Ivan Jakubec, PhD., doc. PhDr. Peter Mičko, PhD., PhDr. Miroslav Sabol, PhD.

Školiace pracovisko: Historický ústav Slovenskej akadémie vied, Bratislava.

Dizertačná práca sa tematicky venuje hospodárskym dejinám, v rámci ktorých v regionálnom kontexte severozápadného Slovenska skúma jednu z najvýznamnejších udalostí 20. storočia veľkú hospodársku krízu. Vzhľadom k obmedzenému rozsahu sa práca prioritne zameriava na výskum krízového vývoja v priemysle, ktorý bol najvýznamnejším hospodárskym odvetvím a ktorého situácia zásadným spôsobom ovplyvňovala celkový hospodársky a spoločenský vývoj.

Hlavným cieľom práce bolo na základe archívneho výskumu, zohľadňujúc súčasný stav vedeckého poznania, analyzovať a čo možno najpodrobnejšie priblížiť hlavné aspekty veľkej hospodárskej krízy – nástup, priebeh a dopady odohrávajúce sa na území piatich vybraných regiónov (Kysuce, Orava, Liptov, Turiec a horné Považie) tvoriacich skúmanú oblasť.

Dizertačná práca sa delí na tri nadväzujúce kapitoly. Obsahom prvej je stručný exkurz do hospodárskej situácie oblasti pred nástupom krízy. Táto kapitola približuje predovšetkým priemyselnú štruktúru a vývoj hlavných priemyselných odvetví tejto časti Slovenska. Vďaka nej tak môžeme lepšie pochopiť neskoršie prejavy a dopady krízového vývoja, ktorých celkový záber a intenzita sa v značnej miere odvíjali od predkrízovej situácie a stavu jednotlivých odvetví.

Druhá kapitola, ktorá je zároveň hlavnou časťou práce, mapuje priebeh a dopady veľkej hospodárskej krízy v jednotlivých priemyselných odvetviach a podnikoch severozápadného Slovenska. Tematické členenie a prezentáciu udalosti na základe vývoja priemyselných odvetví bolo zvolené podľa zaužívanej koncepcie, ktorou sa vyznačovala i väčšina starších prác a ktorú je možné považovať za najprehľadnejšiu a pre danú tému najvhodnejšiu. Veľká hospodárska kríza zasiahla skúmaný región v priebehu roku 1930. Nasledujúce tri roky priniesli postupné prehlbovanie a zhoršovanie hospodárskych a sociálnych pomerov. Kríza kulminovala v jarných mesiacoch roku 1933. Hospodárske dopady krízy na jednotlivé priemyselné odvetvia, podniky i regióny tvoriace predmetné územie pritom neboli rovnaké. Ich intenzita závisela od viacerých okolností, od ktorých sa odvíjali celkové hospodárske a sociálne dôsledky. K hlavným faktorom ovplyvňujú-

cim intenzitu krízového vývoja patrila predovšetkým hospodárska, profesijná a sociálna štruktúra konkrétnej oblasti.

Variabilne sa dôsledky krízy prejavili najmä v jednotlivých priemyselných odvetviach. V skúmanej oblasti tak na jednej strane stálo napríklad vo významnej miere zastúpené odvetvie papierenského a celulózového priemyslu, ktoré patrilo ku krízou najmiernejšie postihnutým sféram. Oproti nemu však na druhej strane stáli podstatne výraznejšie zastúpené odvetvia drevárskeho, kožiarskeho a textilného priemyslu, ktoré krízový vývoj postihol najtvrdšie. Celkovú intenzitu krízového vývoja okrem priemyselnej štruktúry ovplyvňovala i skutočnosť, do akej miery boli v regióne zastúpené problematické profesijné skupiny a faktory (sezónni robotníci, drobní poľnohospodári, sezónni priemyselní robotníci, agrárne preľudnenie a podobne).

Na základe realizovaného výskumu môžeme konštatovať, že oblasť severozápadného Slovenska kríza zasiahla o čosi intenzívnejšie než ostatné územné celky práve kvôli vyššej koncentrácii problematických priemyselných odvetví a sociálnych skupín.

Záverčná, tretia, časť práce sa zaoberá pokrízovým vývojom v rokoch 1934 – 1937, ktorý bol obdobím pomalého prekonávania dôsledkov krízového vývoja. Podstatné zlepšenie nepriaznivej situácie priniesla až posledná štvrtina 30. rokov. Hlavnú úlohu v procese hospodárskeho oživenia zohrávali tie isté faktory, ktoré zásadným spôsobom ovplyvňovali i celoslovenský rast. Následky veľkej hospodárskej krízy jednotlivé priemyselné odvetvia a regióny skúmanej oblasti prekonali v období rokov 1936 – 1937 najmä vďaka rozvoju zbrojárskych podnikov, celkovému oživeniu priemyslu i rozsiahlej investičnej výstavbe. Tá bola reprezentovaná jednak veľkými stavebnými projektmi i menšími, no o to početnejšími aktivitami realizovanými formou núdzových prác, ktoré sa však v podmienkach našej oblasti a predovšetkým jej západnej časti (Kysúc a horného Považia), vďaka blízkosti centier priemyselného rozvoja prejavili oproti celoslovenskému priemeru podstatne intenzívnejšie.